

Петар ШКРБИНА

“*Interesi te se posilni od moralot*”

По официјалното соопштение на Самитот во Букурешт дека Македонија не го доби кандидатскиот статус за членство во НАТО алијансата поради проблемот со името со Грција, државниот врв најави нов стратегски пристап за решавање на овој проблем. Американското ветување дека сите три земји-членки на Јадранската група ќе реализираат една од своите стратегски цели не се исполни за Македонија. Анализата на однесувањето на поголемиот број значајни европски земји, кои не ѝ дадоа поддршка на Македонија ѝ се приклонија кон Грција, покажува дека Македонија треба да има нов пристап околу решавањето на овој значаен проблем.

Новиот пристап е од два аспекта. Првиот аспект е кое компромисно решение околу името на државата би можело да се прифати и во која форма, но при тоа да не дојде до загрозување на основните елементи на идентитетот, националното обележје и суверенитетот на државата Македонија. Земајќи предвид дека е најавен референдум за изјаснување на граѓаните за прифаќање на

компромисниот предлог од страна на официјалните органи, оваа активност, во зависност од распоредот на политичките сили во државата, може дополнително да го влоши и да го искомплицира евентуалното решение како услов за остварување на евроатлантските цели. Веројатно предизборната кампања ќе даде делумни одговори на ова прашање или целосно ќе го поларизира гласачкото тело и ќе предвиди каков ќе биде текот на натамошните случувања и активности на тоа поле. Поларизацијата и политичката радикализација битно ќе влијаат врз вкупната безбедносна состојба внатре во државата. При тоа, треба да имаме предвид дека нема да недостасува зголемената активност на соседните држави, кои преку разни толкувања на историската "вистина", која ќе се манифестира преку определени групации врз етничка основа или некоја друга основа (економска) и тие ќе ги застапуваат ставовите на соседните земји.

Вториот аспект, при решавањето на овој проблем, бара сеопфатна и детаљна

за донесувањето на одлуката на Самитот во Букурешт. Поврзаноста и меѓусебното влијание на дискусијата во врска со другите две теми лежи во фактот што на Самитот, покрај кандидатскиот статус на државите од Јадранската група, како трета тема, четвртата тема беше добивање кандидатски статус за Украина и за Грузија за подготовка за влез во НАТО, односно МАП (Акционен план за членство). Логично е да се постави прашањето какви се врските на Украина и на Грузија со одлуката на западните земји да застанат на страна на Грција во однос на Македонија. Познато е дека Руската Федерација одлучно се спротивставува за влез на овие две земји во НАТО и приближување на Алијансата кон руските граници и интересни сфери. Исто така, позната е заканата на Руската Федерација, која во еден кус временски период беше и остварена, кога таа го намали испорачувањето на рускиот гас и нафта преку гасоводот и нафтоводот кои минуваа преку Украина, а беа за потребите на Западна Европа. Спорот околу натамошната испорака на

МАКЕДОНСКИ ЗА ПРИЕМ

Во грчки раце се наоѓа можната манипулација и условување при испораката на енергенсите. Европските држави не можат да си дозволат да влезат во стапица при кризата со испорака на енергенси, а при тоа да не ја поддржат Грција. Беспредметно е упорното истакнување на т.н. вето на Грција, иако таков нивни став постоеше. Треба да се направи анализа за ставот на тие 18 европски држави, кои не ја поддржаа кандидатурата на Македонија за кандидатски статус за членство во НАТО.

анализа на причините за пресвртот во ставовите на поголем број земји-членки на НАТО во корист на Грција. Проблемот се усложнува со фактот дека меѓу државите кои застапаа на страна на Грција всушност се најјаките економски и политички земји во Западна Европа. Поддршката на земјите од Западна Европа може едноставно да се објасни како одбрана на сопствените економски интереси, а при тоа воопшто да не се обрне внимание на некаково почитување на моралните критериуми за почитување на човековото достоинство на една држава како што е Македонија. Ваквиот однос за одбрана на сопствените економски интереси на западните земји треба да се анализира во текот на подолг изминат временски период.

Треба да се нагласи дека од четирите теми на Самитот во Букурешт (две беа за состојбата во Авганистан и во Ирак и за употребата на нуклеарното оружје во борбата против тероризмот), две теми беа тесно поврзани и во директна корелација

нафта и гас преку Украина беше решен со зголемувањето на цената на гасот од 200 на 250 долари по кубен тон за Европа и од 100 до 150 долари за Украина. Трендот на зголемување на цената на нафтата и на гасот, кој трае веќе десет години, силно ја зајакна Руската Федерација. Русите одлучија зависноста и евентуалниот ризик на можниот нов прекин на испорака на гас и на нафта преку Украина да го решат со други алтернативни патишта. Алтернативниот пат на нафтоводите и гасоводите ќе ѝ донесат на секоја држава меѓу пет и десет отсто добивка од вкупната цена на енергенсите низ кои поминуваат алтернативните патишта. Првиот чекор кој го направи Руската Федерација беше купувањето или остварувањето на целосна сопственост на пет најголеми рафинерии во Романија и Бугарија и учеството во сопственост од 25 отсто во најголемата грчка нафтена компанија "Хеленик Петролеум". Следниот чекор кој се направи беше купувањето на комплетната српска нафтена индустрија (рафи-

Проблемот се усложнува со фактот дека меѓу државите кои застанаа на страна на Грција, всушност се најјаките економски и политички земји во Западна Европа. Поддршката на земјите од Западна Европа може едноставно да се објасни како одбрана на сопствените економски интереси, а при тоа воопшто да не се обрне внимание на некакво почитување на моралните критериуми за почитување на човековото достоинство на една држава како што е Македонија.

нерии и бензински пумпи). Руските на- дворешни вложувања, кои се однесуваат на трговија, преработка и транспорт на енергенси се наоѓаат исклучително во рацете на државните фирми "Лукоил", "Транснефт", "Газпром" и "Розенфет". Исто така, Руската Федерација одлучи да учествува со многу големи вложувања во три нови транспортни патишта каде државите низ кои поминуваат предвидените транспортни патишта за гас и нафта стануваат значајни од стратегиски аспект, а особено оние кои имаат излез на отво-

рено море, како што е Грција. Со цел изградбата на новите транспортни патишта да се одвива без пречки беа склучени соодветни енергетски договори. Во првата фаза пред две години беше склучен бугарско-грчкиот енергетски договор, а во втората фаза Руската Федерација склучи посебен енергетски договор со Романија, Бугарија, Србија и Грција. Првиот транспортен пат, кој значително е напреднат во изградбата, а финансиран од страна на Русија, е нафтоводот од Бургас до Александропулос. Вториот т.н. "Јужен

проток" поминува преку Бугарија, Србија, Словенија и завршува во Италија. Третиот проект кој делумно се поклопува со "Јужниот проток" е паневропскиот нафтовод познат под името "Набуко", кој ја спојува Романија преку државите на Средна Европа со Италија. Првиот нафтовод кој ќе биде во функција е Бургас-Александропулос и завршува во Грција на отворено море. Во овие сосема нови констелации на европската и на светската енергетска политика, Грција станува клучна држава за снабдување на енергенси за европскиот пазар. Констатиравме дека економскиот интерес на европските држави беше битен за поддршката на Грција во врска со нерешеното прашање за името на Македонија, како и прашањето за Украина тие да се стават на страна на Руската Федерација. Во грчки раце се наоѓа можната манипулација и условување при испораката на енергенсите. Европските држави не можат да си дозволат да влезат во стапица при кризата со испораката на енергенси, а при тоа да не ја поддржат Грција. Беспредметно е упорното истакнување на т.н. вето на Грција, иако таков нивен став постоеше. Треба да се направат анализи за ставот на тие 18 европски држави, кои не ја поддржаа кандидатурата на Македонија за кандидатски статус за членство во НАТО. Американците не се заинтересирани за европскиот енергетски проблем, бидејќи со нафта и гас се снабдуваат од Мексико, Јужна Америка, Нигерија и од Блискиот Исток.

Каде се наоѓа Македонија во таа енергетска политика на Европа?

Рафинеријата ОКТА ѝ е продадена на грчката фирма "Хеленик Петролеум". Од наша страна беше поддржана изградбата и учествувавме во нафтоводот Солун-Скопје, кој ќе биде споен со нафтоводот Бургас-Александропулос. Првиот промовиран алтернативен нафтовод од пред десет години за снабдување со нафта од Заткавказието до Европа беше нафтоводот "АМБО". Меѓутоа, освен изработената физибилити студија и четири пати променетата траса за негова изградба, ништо понатаму не е направено. Не е дефинирана неговата финансиска конструкција и крајно е проблематична и реализацијата во блиска иднина. Најголемата руска државна компанија "Лукоил" во Македонија влезе на широки врати. Во својот бизнис план, покрај изградбата на 45 бензински пумпи, "Лукоил" беше заинтересиран и за партиципирање и финансирање на нафтоводот "АМБО". "Лукоил" се жали на разни административни тешкотии околу реализацијата на својот бизнис план, кој е остварен со скромни 30 отсто.

Анализиравме само една од можните причини за неостварената стратегиска цел на Македонија за влез во НАТО. Треба да бидеме свесни дека не сме посветиле доволно внимание на геополитичката и на енергетската состојба во Европа, а истовремено сосема занемаривме колкаво требаше да биде нашето сопствено учество во тие процеси, а не кон нив да се однесуваме дека тие работи некој друг треба да ги направи за нас. Значајна стратегиска држава може да се постигне ако истата е вклучена во геостратегиската мапа на поширокиот регион, кој е поврзан со вкупниот светски систем.

ОТ ПРОБЛЕМ ВО НАТО

